

Od rozprawki do listu otwartego

Przeczytaj uważnie tekst i wykonaj zadania.

W. Tatarkiewicz, *O szczęściu*

1. Rozważania o szczęściu muszą być rozpoczęte od analizy językowej: trzeba bowiem najpierw wyjaśnić, co znaczy słowo „szczęście”, aby móc potem mówić z sensem o szczęściu. [...]

2. Rozważania o szczęściu musi poprzedzić stwierdzenie wieloznaczności tego wyrazu, oddzielenie różnych pojęć szczęścia. Różne pojęcia szczęścia mają tyle wspólnego, że wszystkie oznaczają coś dodatniego, cennego. Niemniej różnią się między sobą. W pierwszym znaczeniu „szczęście” oznacza wybitnie dodatnie wydarzenia, które kogoś spotykają, w drugim wybitnie dodatnie przeżycia. Dwa inne pojęcia szczęścia są używane raczej w filozofii niż w życiu potocznym; z tych dwu „filozoficznych” pojęć jedno znów ma charakter przedmiotowy, a drugie podmiotowy. W pierwszym — obiektywnym — znaczeniu „szczęście” nie jest właściwie niczym innym, jak powodzeniem lub pomyślnością. „Miał szczęście” mówi się o tym, kto wygrał na loterii lub wyplątał się z trudnej sytuacji. W podobnym sensie rozumie się „szczęście w kartach” lub „do interesów”. Chodzi tu zawsze o dodatni układ wydarzeń, o pomyślny los, o traf szczęśliwy. W takim znaczeniu, i tylko w takim, przysłowie mówi o szczęściu, że łut jego więcej wart niż funt rozumu. A tego, kto wygrał na loterii, nazywa się szczęśliwym, nie pytając, jak wygraną zużył, co dzięki niej przeżył i czego użył. Jest to szczęście w znaczeniu, rzecz można, życiowym. W tym drugim — subiektywnym — znaczeniu „szczęście” nie znaczy znów nic innego, jak stan intensywnej radości, stan błogości czy upojenia. Tu, wprost przeciwnie niż w pierwszym wypadku, chodzi właśnie o to, co człowiek przeżył, a względnie obojętne jest, jakie zewnętrzne warunki przeżycie to spowodowały. Chodzi tu o szczęście w znaczeniu psychologicznym. Tymczasem mówiąc o szczęściu mamy poczucie, że to jedno z największych, jeśli nie największe dobro, jakie człowiek może osiągnąć.

3. Wyobrażenie szczęścia jako zadowolenia z życia nikomu bodaj nie jest obce, ale jest nieokreślone: przeciętny człowiek zna je, lecz nie umie przekształcić w jasne pojęcie; musieli nad tym trudzić się filozofowie, a i oni nie potrafili uczynić tego od razu.

4. Są tedy cztery przynajmniej zasadnicze pojęcia szczęścia; szczęśliwy jest, po pierwsze, ten, komu sprzyja pomyślny los, po drugie — kto zaznał najintensywniejszych radości, po trzecie — kto posiada najwyższe dobra lub przynajmniej dodatni bilans życia, i po czwarte — kto jest zadowolony z życia.

5. Naturalnie, że różne rzeczy noszące wspólnie nazwę szczęścia nie są bez związku. Ale związek ten nie jest stały; nie jest wcale tak, by zadowolenie z życia było możliwe tylko przy pomyślnym losie i by musiało składać się z samych tylko intensywnych radości. Można być zadowolonym z życia bez pomyślnego losu i intensywnych radości, a, odwrotnie, pomyślny los i intensywne radości nie gwarantują zadowolenia z życia. Aby człowiek był szczęśliwy, do tego nie jest niezbędne szczęście, jeśli „szczęściem” nazywać pomyślny los. I nawet można — korzystając z wieloznaczności wyrazu — powiedzieć za Arturem Górkim: „Szczęśliwym naprawdę bywa ten, kto swego szczęścia nie zawdzięcza szczęściu”.

W. Tatarkiewicz, *O szczęściu*, Warszawa 1985.

1. Podaj synonimy do wyrazu „szczęście”. Możesz skorzystać ze „Słownika wyrazów bliskoznacznych”.

Szczęście:

2. Wypisz z tekstu użyte przez Autora synonimy wyrazu „szczęście”.

.....

3. Ułóż pytania do kolejnych akapitów tekstu. Staraj się, aby pytanie odwoływało się do sensu całego akapitu.

a.

b.

c.

d.

e.

4. Uzupełnij zdania tak, aby powstało streszczenie tekstu.

Tematem tekstu W. Tatarkiewicza jest

Autor rozważa

.....

Z tekstu wynika, że

.....

5. Uzupełnij tabelę pt. „Różne drogi bohaterów literackich do szczęścia”. Sugeruj się wzorem – sposobem wypełnienia pierwszego wiersza.

<i>Bohater</i>	<i>Tytuł lektury/ Autor</i>	<i>Gatunek literacki</i>	<i>Droga bohatera do szczęścia</i>
<i>Winicjusz</i>	<i>„Quo vadis” H. Sienkiewicz</i>	<i>powieść (historyczna)</i>	<i>Starł się zdobyć miłość Ligii. Dla niej zmienił się i uwierzył w Chrystusa. Nie bał się przeciwstawić Neronowi.</i>

6. W podanej rozprawce podkreśl:

- we wstępie: nawiązanie do tematu i tezę,
- w każdym kolejnym akapicie rozwinięcia: argument, jego uzasadnienie i przykład,
- w zakończeniu: potwierdzenie tezy i podsumowanie.

Uwaga! Każdą część zaznacz innym kolorem.

7. Wykorzystaj rozprawkę jako materiał pomocniczy do listu otwartego – jego temat jest wskazany w zadaniu 8.

Rozprawka: „Czy należy dążyć do własnego szczęścia za wszelką cenę”?

Człowiek pragnie być szczęśliwy, dlatego szuka drogi, która prowadzi do poczucia zadowolenia z życia i swoich dokonań. Sądzę jednak, że nie zawsze należy dążyć do własnego szczęścia za wszelką cenę.

Jeśli ktoś dąży do własnego szczęścia, nie dbając zupełnie o dobro innych, może kogoś skrzywdzić. Do takiej refleksji skłania tragedia Juliusza Słowackiego pt. „Balladyna”. Dla tytułowej bohaterki utworu ambicje i marzenia miały większą wartość niż normy moralne. Balladyna swoją drogę do szczęścia, jakie mogło dać jej małżeństwo z Kirkorem, rozpoczęła od zabicia siostry. Alina zginęła, ponieważ pierwsza zebrała dzban malin i to ona miała poślubić rycerza, pana zamku z czterema wieżami. Starsza córka Wdowy popełniła jeszcze wiele innych zbrodni – śmierć Pustelnika, Grabca, Kirkora, Kostryna stanowiły konsekwencje wybranej przez nią drogi do szczęścia, które miała jej dać korona Popielów. Dążąc do spełnienia marzeń i ambicji, Balladyna naruszyła ład moralny. Jej historia przekonuje, że nie zawsze należy dążyć do szczęścia za wszelką cenę.

Czasami warto jednak szukać swojego szczęścia i dążyć konsekwentnie do realizacji życiowych planów i marzeń. Przekonuje o tym powieść Henryka Sienkiewicza pt. „Quo vadis”. Jeden z głównych bohaterów – Winicjusz swoją drogę do szczęścia rozpoczął w domu Aulusa Plaucjusza, gdy po raz pierwszy ujrzał Ligię. Gotów był uczynić wszystko, by zdobyć dziewczynę. Popełnił jednak wiele błędów. Wydawało mu się, że zaimponuje Kallinie swoją urodą, męstwem, żołnierskimi dokonaniem. Zmienił się, kiedy zrozumiał, że dla Ligii ważne są wartości duchowe, a wierność religii chrześcijańskiej jego ukochana ceni bardziej niż swoje życie. Odnalazł do serca wychowanki Aulusa inną drogę. Zdobył jej zaufanie, odwiedził w więzieniu, narażając swoje życie, a wreszcie poślubił. Kiedy Ursus pokonał byka, do którego przywiązana była Ligia, bez wahania wskoczył na arenę, choć groziła mu za to śmierć. Winicjusz zdobył ostatecznie serce dziewczyny, ale dopiero wtedy, gdy odnalazł właściwą drogę do niego prowadzącą.

Moim zdaniem można dążyć do szczęścia, ale tylko wtedy, gdy nie wiąże się to z naruszeniem ładu moralnego. Jeśli natomiast ktoś – jak Balladyna – żyje według zasady: „Cel uświęca środki” i stara się realizować swoje marzenia bez względu na konsekwencje, czyni zło. Sądzę, że takie postępowanie uniemożliwia odczuwanie prawdziwego szczęścia. Warto zatem realizować swoje ambicje i plany, ale tylko wówczas, gdy nie naruszają one dobra innego człowieka.

8. Napisz skierowany do swoich rówieśników list otwarty. Rozważ w nim, czy należy dążyć do szczęścia za wszelką cenę.

➤ **Pamiętaj o wyróżnikach listu:**

- ✓ nagłówek wskazujący miejscowość i datę,
- ✓ zwrot do adresata,
- ✓ wstęp (przedstawiający cel listu),
- ✓ rozwinięcie (z argumentacją),
- ✓ zakończenie (z wnioskami i formułą pożegnania),
- ✓ podpis nadawcy.

➤ **Pamiętaj o pisowni wielką literą zaimków wskazujących adresata (np. Wy, Wam, Wasze).**

➤ **W argumentacji wykorzystaj lekturę obowiązkową (np. „Małego Księcia” lub „Opowieść wigilijną”) i inny tekst literacki (może to być również lektura obowiązkowa).**

Oprac. Dorota Zalewska